

Graz: un burg pentru eternitate

Ileana Oancea

Profesorul universitar Harald Heppner, de la Institutul de Istorie sud-est Europeană al Universității din Graz, este un eminent specialist în istoria sud-estului Europei și unul din cei mai avizați cercetători ai istoriei României. Relațiile sale cu Universitatea de Vest din Timișoara sunt trainice și ele reprezintă o "ferastră" a secției de istorie a Facultății de Litere, Istorie și Teologie spre spațiul academic occidental. Cu atât mai mult cu cât este Președintele Comisiei Europene de Istorie sud-est europeană. Cunoscutul Profesor de la Graz este de altfel Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara.

Anul 2003 a însemnat pentru orașul Graz, anul în care acest vechi burg austriac, reînviind nostalgic vechea lui istorie cu trepidatia unei vieți moderne intense, a devenit capitala culturală a Europei. De altfel orașul cu farmecul lui inefabil, învăluit în verdeața care domină străzile, reverberând discret și dinspre colinele care îl înconjoară, este și un oraș al tinerilor.

Am fost lector de limba română la Universitatea din Graz, la Institutul de Romanistică. Atunci l-am cunoscut pe profesorul Harald Heppner. Atunci mi-a prezentat pentru prima oară orașul dintr-o perspectivă specială: orașul vechi, atât de legat de istoria Austriei, și orașul "nou", care nu a alterat însă patina celui "vechi". Era o simbioză și, în ultimă instanță, un simbol al unei istorii centrate pe teme extrem de interesante și revelatoare pentru... istoria europeană.

Profesorul Harald Heppner a fost de mai multe ori la Timișoara, la Universitatea de Vest. În cadrul Programului Socrates, unde a ținut lecții și conferințe pe teme de mare interes. Am realizat un dialog despre orașul "nostru".

- Când un oraș, precum Graz, este, în acest an 2003, capitala culturală a Europei acest fapt înseamnă o mare onoare, nu este așa?

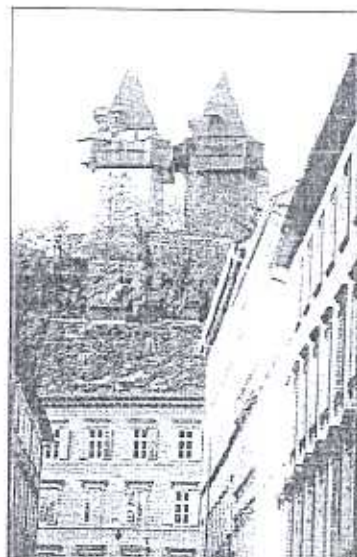
- Din punctul de vedere al prestigiului în mediile internaționale este desigur astfel, dincolo însă de acest prestigiu se ascunde multă muncă și cheltuieli. De aceea n-aș considera că onoarea este lucrul cel mai important.

- Cum poate de fapt un oraș să devină capitala culturală a Europei?

- Pentru aceasta trebuie ca orașul să aibă dinainte o reputație, altfel nu este luat în considerare la concursul de la Bruxelles. În al doilea rând, trebuie, ca din punct de vedere cultural, să ofere anumite lucruri. În al treilea rând, trebuie ca, în calitate de capitală culturală a anului, să realizeze un program variat, astfel încât să poată fi bine mediatizat. Și, în sfârșit, trebuie să aibă posibilitatea de a obține mulți bani, deoarece din bugetul normal nu se poate realiza.

- Acum o altă întrebare. Ce observă vizitatorul despre statutul de capitală culturală europeană a orașului?

- Localnicii au observat deja cu mai mulți ani înainte mediatizarea în ziare și la televizor a concursului. După aceea s-au adăugat dezbaterile politice, cine va finanța acest lucru. Când orașul a fost acceptat, au început construcții mai mult sau mai puțin spectaculoase și s-au dezvoltat multe inițiative. Totuși a fost nevoie de multă publicitate, mai ales la deschidere - acest lucru s-a întâmplat la noi la începutul lunii ianuarie - pentru ca într-adevăr o masă variată de locuitori ai orașului să observe acum început. Vizitatorii află astfel, din ziare, de la televiziune și prin agențiile de turism, unde se află în acest an capitala culturală a Europei, ce se poate vedea și ce atracții se oferă acolo, iar apoi călătoresc în acest oraș. Observă afișele, primesc broșuri cu informații etc, ei sunt în general bine informați. La Graz vin mulți germani, italieni, dar și unguri, cehi și a.



- Să vorbim acum despre Graz. De unde vin vizitatorii și ce îi interesează cel mai mult?

- Vizitatorii trebuie împărțiți în două categorii și acest lucru are a face cu ideea capitalei culturale în sine. Pe de o parte, sunt vizitatorii externi, ceea ce înseamnă oameni din țară și din străinătate care vin la Graz în principal pentru programul special. Pe de altă parte, vizitatorii fac parte din rândul locuitorilor acestui oraș care trebuie să conștientizeze, cu ajutorul acestui program, că sunt o parte a Europei. Acesta înseamnă să dea impulsuri culturii europene, dar și să preia impulsuri din afară.

- Care sunt principalele părți ale programului de capitală culturală a orașului Graz? Este, desigur, o activitate dificilă, dar și foarte creativă.

- Acest lucru nu se poate spune așa de ușor, deoarece pentru fiecare gust există ceva. Cu principii generale pentru program pot menționa următoarele: 1. Construcții noi cu scopuri culturale, care pot înfierbânta dezbaterile despre ce este bine și corect și ce nu. 2. Programe care-i fac pe oameni să gândească. 3. Programe care fac să se vadă legătura dintre acest oraș și lumea largă.

- Puteți da câteva exemple? Este, cum se poate observa, un câmp larg de desfășurare de activități concrete, dar și de "a imagina" în plan spiritual...

- Sigur că da. Un exemplu foarte bătrân în ochi este umbra turnului cu ceas. Turnul cu ceas de pe Schlossberg din centrul orașului este simbolul orașului și poate fi văzut din aproape toate părțile. Este un turn din evul mediu care nu numai că arăta timpul, ci era folosit și ca pază contra incendiilor. Lângă acest turn a fost pus un gearmân negru (vezi imaginea), ca o umbră. Scopul este acela de a lăsa pe oamenii să se gândească ce se ascunde în spatele a ce cunoaștem. Acest lucru poate fi folosit pentru a înțelege că adevărul nu are numai o față.

Sau: *Murul* este un râu care împarte orașul în două părți. Nu este foarte lat, dar totuși izolează estul și vestul într-un anamit fel. Acum s-a construit pe *Mur* o insulă din oțel și sticlă care înnoată în acest râu și care poate fi accesată din ambele părți și pe care se află o cafenea și o mică scenă în aer liber pe care pot fi organizate diferite manifestări. Ea are scopul de a unifica în mod vizibil ambele părți ale orașului. Ea pare a fi ca un loc de pelerinaj și toți, indiferent dacă sunt din Graz sau din afară, întreabă: unde este insula de pe *Mur*?

- Râul, o parte din "personalitatea" orașului, ca și "accentele stilistice" oferite de acel verde vegetal, izbucnind de peste tot, sunt întregite, iată de o construcție modernă. Orașul "verde" se deschide cu anumită freneticitate, în continuare, spre modernitate. Ce alte atracții mai sunt în acest an în Graz?

(Continuare în pagina 28)

Graz : un burg pentru eternitate

Ileana Oancea

(Continuare din pagina 3)

- O altă parte a programului este așa-numitul "munte al amintirilor". Dealul *Schlossberg*, care este format din roci de calcar, a început să fie scobit deja în timpul celui de-al doilea război mondial, pentru ca populația să aibă o apărare în fața bombardamentelor. Acum lumea poate iarăși umbla pe aceste coridoare. Acolo se află, ca într-un labirint, o expoziție cu amintiri ale locuitorilor despre secolul 20. Pentru acest scop, populația a fost chemată să ajute organizatorii ca să se poată povesti din amintirile lor sau să se adune piese ale amintirilor.

- În orice caz, amintirile fac parte din structura cea mai adâncă a ființei noastre. Există și amintiri "publice"... A devenit acest lucru un succes ?

- Cred că da. Mie personal nu îmi place acest mod de prelucrare a amintirilor, dar ideea nu este rea, fiindcă în acest fel materialul pentru expoziție a fost adunat în mod "democratic", deoarece locuitorii orașului au adunat informații, dar și poze și obiecte de uz general și au participat astfel la alcătuirea programului.

- Există și teme europene în program ?

- Da, mai multe. Avem în cea mai renumită clădire renesanțistă, la marginea orașului, în castelul *Eggenberg*, o expoziție mare despre dezvoltarea scrisului. Aici sunt expuse multe obiecte din întreaga lume. Fiindcă St. Petersburg a fost înființat în anul 1703 și acest oraș a organizat luna de cultură a Europei, am avut un spectacol al ansamblului din St. Petersburg cu Nicolai Gergiev. Au avut loc reprezentări de opere, concerte, dar și de balet rusesc. În afară de asta, și așa vrea să sublinieze acest lucru: orașul Graz este conștient de apropierea sa de sud-estul Europei. Și nu numai din acest an. De aceea s-au organizat o serie de manifestări la care au participat artiști, intelectuali și clerici din țările sud-est europene.

- Încă o întrebare, în încheiere, care interesează în mod deosebit publicul românesc: credeți că un oraș ca Timișoara va avea vreodată o șansă să devină capitala culturală a Europei ?

- Cred că da, chiar dacă pentru asta trebuie îndeplinite multe condiții. Este important să existe multe și variate idei despre ce se poate arăta publicului. De asemenea este important ca turiștii să poată ajunge la Timișoara fără prea mult efort. Este important să se studieze experiențele orașelor care au fost odată capitale culturale, pentru a ști ce trebuie făcut și ce nu. Desigur că este nevoie și de foarte mulți bani. Să nu uităm că lista celor care concurează este lungă. Dar eu totuși cred că, pe termen lung, Timișoara ar trebui să se intereseze de acest lucru, deoarece, în primul rând acest oraș are o moștenire bogată din trecut care, îmbinată cu idei noi și originale, ar putea oferi destulă substanță. În al doilea rând, efortul acesta merită nu numai prin prestigiul care s-ar putea obține, ci și din punct de vedere turistic: turismul cultural va deveni un factor economic important în viitorul României. Iar în al treilea rând: unde este voință, există și o cale. Cel mai important lucru este întotdeauna voința, dar nu numai din partea câtorva intelectuali, ci și din partea administrației orașului și a locuitorilor.

- Vă mulțumesc pentru convorbire. Rețin această maximă, care concentrează o întreagă "filosofie", pe care a-ți amintit-o: *Wo eine Wille ist, gibt es auch einen Weg.!*